Маһир ифачы

Бәһрам Мәнсуровун анадан олмасынын 60 иллији

Һәр дәфә Бәһрам Мәнсуровдан сөһбәт дүшәндә, адам фәхрлә данылмаг истәјир. Бу, тәбиидир; чүнки маһир тарзән инчәсәнәтимизин јорулмаз тәблигатчыларындан бири вә ифачыларымызын ән гајгыкеш мүәллимидир.

Көзәл мугам устасы Бәһрам Мәнсуров узун илләрдир ки, мусиги сәнәти саһәсиндә чалышыр. Һисси дәринлик, образлы ифадә, мәлаһәтли аһәнк, јумшаг темп вә инчә чалғы техникасы онун сәнәтинин сәчијјәви чәһәтидир. Мәшһур тар устасы Садыгчанын ән'әнәләринин лајигли давамчысы һесаб едилән Бәһрам Мәнсуров һаглы олараг халг мусигимизин чанлы енсиклопедијаларындан сајылыр.

Бәһрам Мәнсуровун Һүсү Һачыјев күчәсиндәки мәнзилинә көркәмли сәнәт усталары, кәнч ханәндәләр, мусиги тәдгигатчылары, журналистләр кәлир. Бу евдән мусиги сәдалары һеч вахт әскик олмур. Гонаглар вә, һөрмәтлә Бәһрам мүәллим мусигидән, ифачылыг сәнәтинин инчәликләриндән үрәк долусу сөһбәт ачыр. Сонра тар дилә кәлир...

Кичик јашларындан талејини чох севдији мусигијә бағламышдыр. Амләдә мусигијә олан бөјүк һәвәс балача Бәһрама да сирајәт етмиш вә о, тарда чалмағы өјрәнмишдир. Атасы Сүлејман, әмиси Мирзә Мәнсур онунла чидди мәшғул олмушлар. 18 јашлы кәнчин ифачылыг габилијјәти аз вахтда диггәти чәлб едир. О, Дөвләт халг чалғы аләтләри оркестринә дә'вәт едилир. Бурада јени әсәрләрин ифасыны өјрәнмәклә јанашы, бир чох көркәмли сәнәт адамлары илә таныш олур. Белә сәнәткарлардан бири дә Мүслүм Магомајев иди. Тарзәнин бөјүк бәстәкарла достлуғу онун јарадычылығына мүсбәт тә'сир көстәрмишдир.

1930-чу илдә о, М. Магомајевин мәсләһәти илә Азәрбајчан радиосу халг чалғы аләтләри ансамблында солист ишләјир. Радиода верилән консертләрдә мугамлар чалар, мүғәнниләр онун мүшајиәти илә охујардылар. Кәнч тарзән һәмчинин филармонијада чалышар, мәшһур ханәндәләрдән Чаббар Гарјағдыоғлуну, Сејид Шушинскини, Һүсејнгулу Сарабскини, Јавәр, Мүнәввәр вә Һашым Көләнтәрлиләри, Зүлфү Адыкөзәлову вә башгаларыны мүшајиәт едәрди. Белә консертләр она чох шөј верир. Б. Мәнсуров зәнкин мугамларымызын көзәл билиҹиси кими мәшһур олур. Онун репертуарында «Рәһаб», «Әфшари», «Дүкаһ», «Бәстәникар», «Һүмајун», «Чаһаркаһ», «Секаһ» бөјүк јер тутур.

1932-чи илдән М. Ф. Ахундов адына Дөвләт Академик Опера вә Балет Театрында чалышыр. Өмрүнүн 40 илини бурада кечириб. Мә'лумдур ки, мугам операларында тарзән һәм солистдир, һәм мүшајиәтчи, һәм дә «дирижор». Бу вәзифәләрин өһдәсиндән бачарыгла кәлән Бәһрам Мәнсуров узун илләр «Лејли вә Мәчнун», «Әсли вә Кәрәм», «Ашыг Гәриб», «Шаһ Исмајыл» вә башга операларда Һүсејнгулу Сарабскини, Һәгигәт Рзајеваны, Һүсејнага Һачыбабабәјову, Сүрәјја Гачары, Әловсәт Садыгову, Күлхар Һәсәнованы, Әбүлфәт Әлиҹеви, Рүбабә Мурадованы мүшајиәт едәрәк, тамашаларын мүвәффәгијјәт газанмасы үчүн чох иш көрмүшдүр. О, театр коллективи вә көркәмли сәнәт усталары илә бирликдә сајсыз-һесабсыз гастрол сәфәрләринә кетмиш, соло консертләри вермишдир. Чыхышлары һәр вахт рәғбәтлә гаршыланмышдыр. Мәтбуат сәһифәләриндә Бәһрам Мәнсуровун сәнәтинә һәмишә јүксәк гијмәт верилиб.

Башга сәнәт адамлары илә јанашы, ССРИ халг артисти, севимли бәстәкарымыз Фикрәт Әмиров да Бәһрам Мәнсуровун јарадычылығы илә мүнтәзәм марагланыр вә сәнәтини јүксәк гијмәтләндирир. О, сәнәт досту һағында «Советская музыка» журналында белә јазмышдыр: «Бәһрам Мәнсуров әсил халг сәнәткарыдыр. Чалғы техникасына дәриндән бәләдлији, јени ифачылыг штрихләри тарзәни динләјиҹиләрә севдирән әсас чәһәтләрдир. Бөјүк сәнәткар јашадылмага лајиг ән'әнәви чәһәтләри мүасир чизкиләрлә бөјүк усталыгла әлагәләндирир. О, чошғун темпдән һәзин темпә һејрәтамиз бир тәбииликлә кечир. Бәһрамын ифасындакы әсас чәһәтләрдән бири дә аһәнкин көзәллијидир. Онун динамик ифасы инчәдир; мәлаһәтли аһәнк, күчлү сәсдән јарыпычылтылы сәсә гәфил кечид тарзәнин ифасыны сон дәрәчә зәнкинләшдирир. Бәһрам сары симлә һәгигәтән мө'чүзә јарадыр».

Б. Мәнсуров гастрола кетдији јерләрдә консертләр вермәклә кифајәтләнмәмиш, һәмишә опера театрымызын кәләчәк талејини дүшүнәрәк, исте'дадлы кәнчләри ахтарыб тапмаг кими хејирхаһ иш көрмүшдүр.

Мугам операларында чыхыш едән Зејнәб Ханларова, Һүсну Губадов, Бәкир Һашымов, Мајис Салманов, Рәсмијјә Гулијева, Арифф Бабајев, Нәзакәт Мәммәдова, Баба Мирзәјев, Сәријјә Мәһәррәмова, Әдилә Пирҝүк, Әли Мәһдијев вә башгаларыны тамашачылар һәмишә рәғбәтлә гаршылајырлар. Бу кәнчләрин мүвәффәгијјәтинин мүһүм гисмә Бәһрам Мәнсуровун ады илә бағлыдыр.

Кәнч мүғәнни Нәзакәт Мәммәдова мүәллими һагда белә дејир: «Нечә вахтдыр ки, Лејли ролунда чыхыш едирәм. Ифа етдијим образ театр һәвәскарларынын хошуна кәлирсә, бу, илк нөвбәдә Бәһрам мүәллимин зәһмәтинин сәмәрәсидир. Бу бөјүк сәнәткары мүәллимим, ән јахын мәсләһәтчим һесаб едирәм; о, вахтыны, тәчрүбәсини әсиркәмәдән мугамларымызын, театр сәнәтинин сирләрини мәнә өјрәдир. Көзәл тарзән кәнч кадрлары јетишдирмәкдән мә'нәви зөвг алыр. Мүлајим, хошхасијјәт, гајгыкеш мүәллимдән дәрс алмаг бизә нә гәдәр хошдур!».

Бәһрам Мәнсуров һәм дә бачарыглы педагогдур. Узун илләрдир ки, Асәф Зејналлы адына мусиги мәктәбиндә мүәллим ишләјир. Онун јетишдирдији тарзәнләр инди республиканын мүхтәлиф мусиги очагларында чалышырлар.

Театрда ишләдији мүддәтдә Мәнсуров филармонијада, радиода вә телевизијада да тез-тез чыхыш едир. Көркәмли тарзәни нәинки республикамызда, һәтта онун сәрһәдләриндән чох-чох узагда танујыр вә севирләр.

Москвада кечирилән Азәрбајчан мәдәнијјәти өнкүнлүкләриндә Б. Мәнсуров иштирак етмиш, пајтахт динләјиҹиләринин рәғбәтини газанмышдыр. Ики дәфә Иранда олмуш, өз сәнәтинә гоншу өлкә динләјиҹиләри гаршысында нүмајиш етдирмишдир.

1967-чи илдә ЈУНЕСКО јанындакы Бејнәлхәлг Мусиги Тәдгигаты вә Сәнәти Институтунун директору Алаин Даниелу Азәрбајчана кәлмишди. Дүнја халглары мусигисинә јахшы бәләд олан франсалы профессор, Бәһрам Мәнсуровун тарыны һәвәслә динләмиш, сәнәткарын ифачылыг техникасына һејран олмушдур. Франсыз профессору, Мәнсуровун лент јазыларыны вә шәкилләрини ЈУНЕСКО-нун сәнәтләр музејинә тәгдим етмәк үчүн өзү илә апармышдыр. Бәһрам Мәнсуровун чалғысы бејнәлхалг институтда Азәрбајчан инчәсәнәтини тәмсил едир.

Бу јахынларда Бәһрам мүәллим, Алаин Даниелонун ассистенти Чак Клоарекдән бир мәктуб алыб. Орада гејд едилир ки, тарзәнин чалғысы јазылан вал истеһсал олунуб вә бу күнләрдә она көндәриләчәк. Институтун баш катиби Рудолф Хајнеман Бәһрам Мәнсурову анадан олмасынын 60 иллији мүнасибәти илә тәбрик етмиш вә билдирмишдир ки, тәзәчә бурахылмыш валлардан икисини коллектив адындан она һәдијјә көндәрмишдир.

Көркәмли тарзәнин хидмәтләри һөкүмәтимиз тәрәфиндән јүксәк гијмәтләндирилмишдир. Она әмәкдар артист фәхри ады верилмиш, дәфәләрлә орден вә медалларла тәлтиф едилмишдир.

Тарзәнин шәхси архивиндәки фәхри фәрманлар, мәктублар, јол гејдләри, афишалар, мәтбуатда чыхан рә'ләр, лент јазылары, валлар, хатирәләр, дә'вәтнамәләр вә башга сәнәдләр бу көзәл сәнәткарын кениш вә зәнкин јарадычылыға малик олдуғуну көстәрир.

О, республикамызын мәдәни һәјатында фәал иштирак едир. Азәрбајчан мусигисинин лентә вә вала јазылмасында, зәнкин мугамларымызын нота көчүрүлмәсиндә, мусигимизи тәдгиг илә мәшғул олан елми ишчиләрә дәјәрли мә'лумат верилмәсиндә Мәнсуровун хидмәтләри әвәзсиздир.

Бәһрам мүәллимин 60 јашы тамам олуб. Бу мүнасибәтлә о, Азәрбајчан ССР Али Совети Рәјасәт Һеј'әтинин Фәхри Фәрманы илә тәлтиф едилиб. Тарзәнин гәлби һәлә чавандыр. Мизраб вураг бармаглары гүввәтлидир. Биз маһир ифачыны тәбрик едир, она чәнсаглығы вә јени јарадычылыг наилијјәтләри арзулајырыг.

Һачы АГАЈЕВ.

Ədəbiyyat və incəsənət.- 1971.- 11 aprel.- S. 11.